

Гаркуша В'ячеслав Вікторович,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри
адміністративного права, процесу
та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Поліцейська реформа має напрям на кардинальну зміну як якості роботи правоохоронних органів, так і законодавства в даній галузі, що в майбутньому повинно вплинути і на ставлення громадян до працівників правоохоронних органів (а саме поліції), і на ставлення самих поліцейських до своєї роботи.

За кілька місяців роботи нового структурного підрозділу МВС можна підбити певні підсумки та виділити позитивну сторону реформи, а також деякі аспекти, над якими ще доведеться працювати та вдосконалювати. Отже, до позитивної сторони реформування слід віднести перш за все підвищення авторитету й довіри серед населення. Це видно і без соціологічного дослідження: містом їздить достатня кількість патрульних машин, демонструючи швидкість реагування на правопорушення і ввічливе спілкування з громадянами, подолано корупційні прояви в діяльності патрульних тощо. Ці зміни були довгоочікуваними і не можуть не радувати.

У той же час залишаються прогалини в законодавстві, яке регламентує діяльність патрульної поліції. Це пов'язано насамперед із недосконалістю нормативно-правових актів, які регламентують повноваження поліцейських. Так, прийнято Закон України «Про Національну поліцію» [1], але низка нормативно-правових актів, передусім підзаконних, не відповідає даному Закону. Це стосується нормативно-правових актів, які визначають правовий статус поліції. Досі не прийнято положення «Про Департамент патрульної служби»; наказ МВС України від 02.07.2015 № 796 [2] визначає Положення про патрульну службу, хоча такого підрозділу у структурі Національної поліції не існує (патрульна поліція – п. 2, ч. 3 ст. 13 Закону України «Про Національну поліцію»). Даний нормативно-правовий акт був прийнятий до набрання чинності Законом України «Про національну поліцію» і не відповідає змісту останнього: у тексті використовується слово «міліція» замість «поліція».

У структурі Національної поліції не визначено роль колишньої служби дільничних інспекторів міліції, такої служби вже немає, натомість чинним залишається наказ МВС від 10.10.2011 № 550 «Про затвердження Положен-

ня про службу дільничних інспекторів міліції» в системі Міністерства внутрішніх справ України. Незрозуміло, хто зараз виконує ці функції та на якій правовій основі.

Не прийнято нормативно-правові акти, які б визначали алгоритми дій працівників поліції в типових та нетипових ситуаціях. Діє старий статут патрульно-постової служби, не скасовано нормативно-правові акти, які регламентували діяльність Державної автомобільної інспекції, зокрема наказ МВС від 27.03.2009 № 111 «Про затвердження Інструкції з питань діяльності підрозділів дорожньо-патрульної служби Державтоінспекції МВС». На основі цього нормативно-правового акта потрібно розробити новий, який би регламентував діяльність патрульної поліції з урахуванням змін у чинному законодавстві.

Крім того, існують норми закону, які досить важко виконати на практиці. Так, однією з найбільших проблем є встановлення особи правопорушника, коли особа не називає своїх даних. Відповідно до ст. 260 КУпАП це є підставою для адміністративного затримання на 3 години. Відлік часу розпочинається з моменту фактичного затримання. За цей час не вдається встановити особу – і її просто відпускають. Правопорушники часто користуються прогалиною в законодавстві і навмисно затягують час, щоб уникнути відповідальності. Виходом з цієї ситуації є внесення змін до законодавства, конкретніше – визначення строком адміністративного затримання «до встановлення особи». Крім цього, потрібно спростити процедуру отримання картки форми 1 з міграційної служби, на підставі якої можна встановити особу, оскільки зараз досить проблематично її отримати: для цього потрібно надсилати запит до міграційної служби та чекати до трьох діб. Також на законодавчому рівні слід закріпити обов'язок громадянина повідомити свої особисті дані, оскільки даний обов'язок не суперечить ст. 63 Конституції України.

Недосконалим є і сам Закон України «Про Національну поліцію». Із Концепції та стратегії реформування МВС вбачається, що Національна поліція є структурним підрозділом МВС. У той же час ст. 1 Закону надає визначення Національній поліції як центрального органу виконавчої влади. Не вписано понятійного апарату, а саме таких термінів, як «публічний порядок та безпека», які вживаються в Законі. Незрозуміло, як вони співвідносяться з поняттями «громадський порядок» та «громадська безпека», які вживаються в інших законодавчих актах, зокрема Кодексі України про адміністративні правопорушення [3]. На відміну від Закону України «Про міліцію», не визначено алгоритм діяльності поліцейського при адміністративному затриманні. Відсутні вказівки на роз'яснення правопорушнику його прав, порядку інформування центрів надання безоплатної вторинної правової допомоги.

Окрему увагу слід приділити превентивним поліцейським заходам. У цілому позитивно оцінюючи намагання законодавця встановити межі, підстави та порядок діяльності поліцейського, зазначимо, що деякі норми потребують додаткового уточнення.

Так, ч. 5 ст. 34 Закону визначає право поліцейського при здійсненні поверхневої перевірки вимагати відкрити кришку багажника та/або двері салону. Нічого не сказано про капот, а саме під капотом можуть бути ідентифікаційні номери транспортного засобу, під капотом можна перевозити небезпечні речі. Також на нормативному рівні не закріплено обов'язок водія знати, як відчиняється багажник, що породжує фактичну неможливість виконання цієї норми.

Частина 4 ст. 41 Закону передбачає складення протоколу про поліцейське піклування, але форми даного процесуального документа жодним нормативно-правовим актом не встановлено.

Отже, вважаємо, що в цілому реформування МВС, зокрема Національної поліції, знаходиться на правильному шляху, але потребує вдосконалення законодавчого забезпечення діяльності.

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 // *Голос України*. – С. 141–142.

2. Про затвердження Положення про патрульну службу МВС : наказ МВС України від 02.07.2015 № 796 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0777-15>

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення // *ВВР УРСР*. – 1984. – № 51. – Ст. 1122.